

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 2062/11**, rješavajući apelaciju **S. B. i S. H.**, na temelju članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 57. stavak 2. točka (b), članka 59. st. 1. i 2. i članka 62. stavak 1. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ broj 22/14), u sastavu:

Valerija Galić, predsjednica

Miodrag Simović, dopredsjednik

Seada Palavrić, dopredsjednica

Mato Tadić, sudac

Mirsad Ćeman, sudac

Zlatko M. Knežević, sudac

na sjednici održanoj 17. srpnja 2014. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se apelacija **S. B. i S. H.**

Utvrđuje se povreda prava iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Ukida se Presuda Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine broj 09 0 K 002471 10 Kž od 10. veljače 2011. godine u dijelu odluke o oduzimanju imovinske koristi pribavljene kaznenim djelom od **S. B. i S. H.**

Nalaže se Vrhovnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine da, u roku od tri mjeseca od dana dostave ove odluke, donese novu odluku, sukladno članku II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članku 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

Nalaže se Vrhovnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine da, sukladno članku 72. stavak 5. Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine, u roku od tri mjeseca od dana dostave ove odluke, obavijesti Ustavni sud Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama s ciljem izvršenja ove odluke.

Odluku objaviti u „Službenom glasniku Bosne i Hercegovine”, „Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine”, „Službenom glasniku Republike Srpske” i „Službenom glasniku Distrikta Brčko Bosne i Hercegovine“.

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. S. B. i S. H. (u daljnjem tekstu: prvoapelant i drugoapelant ili apelanti), obojica iz Vogošće, koje zastupa Vasvija Vidović, odvjetnica iz Sarajeva, podnijeli su 11. svibnja 2011. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Presude Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj 09 0 K 002471 10 KŽ od 10. veljače 2011. godine i Presude Kantonalnog suda u Sarajevu (u daljnjem tekstu: Kantonalni sud) broj 09 0 K 002471 08 K od 23. studenoga 2009. godine.
2. Istodobno, apelanti su također 11. svibnja 2011. godine, posredstvom punomoćnika Bekira Gavrankapetanovića, Damira Koldže i Emira Kukića, odvjetnika iz Sarajeva, podnijeli još jednu apelaciju kojom su pobili identične presude iz prethodne točke ove odluke, koja je zavedena pod istim brojem AP 2062/11.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

3. Na temelju članka 22. st. 1. i 2. Pravila Ustavnog suda („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ br. 60/05, 64/08 i 51/09), koja su važila u vrijeme poduzimanja navedenih radnji, od Vrhovnog i Kantonalnog suda, te od Kantonalnog tužiteljstva u Sarajevu (u daljnjem tekstu: Kantonalno tužiteljstvo) zatraženo je 16. lipnja 2013. godine da dostave odgovore na apelaciju.
4. Vrhovni sud, Kantonalni sud i Kantonalno tužiteljstvo su odgovore na apelaciju dostavili 28. lipnja, odnosno 2. srpnja 2013. godine.
5. Od Kantonalnog suda i Kantonalnog tužiteljstva zatraženo je 27. siječnja, odnosno 19. veljače 2014. godine da dostave relevantne zapisnike o saslušanju apelanata. Zapisnici su dostavljeni Ustavnom sudu 30. siječnja, odnosno 20. veljače 2014. godine.
6. Odgovori na apelaciju dostavljeni su apelantima 17. siječnja 2014. godine.

III. Činjenično stanje

7. Činjenice predmeta koje proizlaze iz navoda apelanata i dokumenata predočenih Ustavnom sudu mogu se sumirati na sljedeći način.
8. Presudom Kantonalnog suda broj 09 0 K 002471 08 K od 23. studenoga 2009. godine optuženik E. F. (u daljnjem tekstu: optuženik) proglašen je krivim što je u vrijeme i na način pobliže preciziran u točkama 1. i 2. izreke presude počinio produženo kazneno djelo zlouporabe

---

položaja ili ovlasti iz članka 383. stavak 3. u vezi sa stavkom 1. Kaznenog zakona FBiH (u daljnjem tekstu: KZFBiH), a sve u vezi sa člankom 55. navedenoga zakona, te je osuđen na kaznu zatvora u trajanju od tri godine. Istom presudom od apelanata je, kao osoba na koje je imovinska korist prenesena, na temelju članka 413. Zakona o kaznenom postupku FBiH (u daljnjem tekstu: ZKPFBiH), u vezi sa člankom 114. KZFBiH, oduzeta imovinska korist pribavljena kaznenim djelom i to iznos od 457.080,00 KM na ime ostvarene manje cijene prodajom nekretnina društva „Sateks“ d.d. Sarajevo (u daljnjem tekstu: „Sateks“), iznos od 1.225.000,00 KM na ime uplaćenih sredstava za adaptaciju objekta „Sateks“ i iznos od 367.500,00 KM na ime neplaćenog zakupa za korištenje objekta „Sateks“, a sve prema nalazu i mišljenju vještaka financijske struke.

9. Kantonalni sud je u obrazloženju presude, između ostaloga, naveo da je proveo dokaze koje je predložila obrana i to izravnim i unakrsnim ispitivanjem apelanata kao svjedoka, izravnim i unakrsnim ispitivanjem vještaka financijske struke Ismeta Ramovića, zatim čitanjem stručnog nalaza i mišljenja navedenog vještaka, te dopune tog nalaza.

10. Iz obrazloženja presude i priloženih dokaza, uključujući i naknadno dostavljeni zapisnik sa glavne rasprave, proizlazi da su apelanti kao svjedoci obrane, nakon što ih je sud upozorio na odredbe čl. od 95. do 100. ZKPFBiH, koje se odnose na svjedočenje, ispitani po načelu izravnog i unakrsnog ispitivanja. Dalje iz zapisnika proizlazi da su prilikom saslušanja apelanata na ročištu bile prisutne stranke u postupku (kantonalni tužitelj, optuženik i njegov branitelj).

11. Iz priloženih dokaza proizlazi da su apelanti u iskazu, između ostaloga, naveli da su sa tvrtkom „Sateks“, čiji je većinski vlasnik u vrijeme izvršenja kaznenog djela bio optuženik, prvi put imali kontakt prilikom javnog poziva Agencije za privatizaciju za upis dionica u toj tvrtki, da su zajednički zaključili ugovor o preuzimanju duga „Sateksa“ od ABS banke u ukupnom iznosu od 310.000,00 KM, uplativši banci navedeni iznos, koji im „Sateks“ nije vratio, da je preuzimanjem duga nakon privatizacije 2002. godine sa optuženikom dogovoreno korištenje jednog dijela zgrade „Sateksa“ do povrata sredstava, da su nakon toga izvršili kompletnu adaptaciju tog dijela objekta i na taj način povećali vrijednost objekta, budući da su na ime adaptacije uložili 1.200.000,00 KM, a što je utvrđeno nalazom i mišljenjem vještaka građevinske struke, da im je optuženik priznao sve radove isplativši im navedeni iznos, te da je konačno taj adaptirani dio zgrade „Sateksa“ naknadno u sudskom postupku prodan „Sarajevskoj pivari“.

12. Kantonalni sud je nakon provedbe dokaza optužbe i obrane (koje je sud taksativno naveo u obrazloženju presude), te njihovom ocjenom pojedinačno i u uzajamnoj povezanosti, zaključio da je optuženik počinio kazneno djelo za koje je proglašen krivim na način da je, postupajući sa izravnim

umišljajem, zloupotrijebio položaj donoseći odluke kojima je apelantima u postupku privatizacije pribavljena korist, istaknuvši da je optuženik nanio štetu „Sateksu“ jer je dopustio da se apelantima proda dio nekretnine „Sateksa“ ispod njezine stvarne i fer tržišne cijene, iako je dio istog objekta istodobno prodan „Sarajevskoj pivari“ za višestruko višu cijenu. Kako proizlazi iz obrazloženja, optuženik je počinio kazneno djelo zloupotrijebajući položaj ili ovlasti i nenaplaćivanjem zakupnine za izdani poslovni prostor, priznavši apelantima troškove adaptacije, na temelju nalaza i mišljenja vještaka Ismeta Baščauševića sačinjenog bez ikakvih materijalnih dokaza.

13. U postupku oduzimanja imovinske koristi Kantonalni sud je na temelju odredbe članka 413. ZKPFBiH, u vezi sa člankom 114. KZFBiH, odlučio da se od apelanata oduzme imovinska korist pribavljena kaznenim djelom, kao u izreci presude, u iznosima određenim prema nalazu i mišljenju vještaka financijske struke Abida Hodžića, pa je na taj način usvojen prijedlog iz optužnice Kantonalnog tužiteljstva da se od apelanata oduzme stečena protupravna imovinska korist.

14. Odlučujući o žalbama optuženika, apelanata i oštećenih, nakon održane sjednice vijeća na kojoj su, između ostalih, prisustvovali apelanti i njihov punomoćnik, Vrhovni sud je donio Presudu broj 09 0 K 002471 10 Kž od 10. veljače 2011. godine kojom je žalbe odbio potvrđujući u cijelosti pobijanu presudu. Osvrćući se na žalbene navode apelanata, Vrhovni sud je naveo da apelanti žalbom ukazuju na povredu odredaba postupka pozivajući se na kršenje odredbe članka 414. ZKPFBiH. U tom kontekstu, Vrhovni sud je pojasnio da su apelanti kao svjedoci obrane pozvani i saslušani pred nižestupanjskim sudom, između ostaloga, i na sve relevantne činjenice vezane za imovinsku korist, te su tom prilikom ispitani prema pravilima izravnog i unakrsnog ispitivanja i prema redosljedu izvođenja dokaza kojeg određuju odredbe procesnoga zakona. Navedeno je da su apelanti prilikom svjedočenja imali mogućnost predlagati dokaze u vezi sa utvrđivanjem imovinske koristi, što su i činili, očitujući se u odnosu na radnje i događaje iz spisa predmeta. Isto tako je istaknuto da su apelanti svojim iskazima pobili povezanost sa kaznenim djelom naglasivši da su njihovi interesi u ovom postupku potpuno podudarni sa interesima optuženika. Uz sve navedeno, Vrhovni sud je istakao da je uvažena prvoapelantov prijedlog, te je pribavljen nalaz i mišljenje vještaka građevinske struke Ismeta Baščauševića (iz raspoloživih dokaza proizlazi da se radi o dokazu optužbe), koji je ispitan na glavnom pretresu, te je apelantima omogućeno podnošenje žalbe protiv pobijane presude, što jasno ukazuje na to da su apelanti u postupku sudjelovali na zadovoljavajući način.

15. Vrhovni sud je istakao da iz žalbenih navoda apelanata proizlazi da im je povrijeđeno pravo na obranu, te da je time prvostupanjski sud učinio bitnu povredu odredaba kaznenog postupka iz članka 312. stavak 1. točka (d) ZKPFBiH. U tom smislu, Vrhovni sud je pojasnio da je obrana jedna

od tri temeljne funkcije u kaznenom postupku, koja predstavlja skup radnji kojima se optuženik suprotstavlja optužbi, pa je stoga jasno da se pravo na obranu odnosi samo na optuženika, a ne i na osobe od kojih se oduzima imovina pribavljena kaznenim djelom. S obzirom na to, Vrhovni sud je istakao da apelantima i ne može biti učinjena navedena bitna povreda odredaba kaznenog postupka. Naglašeno je da iz obrazloženja pobijane presude proizlazi da su radnje apelanata omogućile optuženiku poduzimanje radnji predmetnog kaznenog djela i da je tijekom postupka utvrđeno da je na njih prenesena imovinska korist, o čemu su apelanti, po prirodi stvari, imali potrebna saznanja.

16. Vrhovni sud je odbio kao neutemeljen prigovor apelanata kojim su ukazali na kršenje odredbe članka 414. ZKPFBiH, budući da apelanti ovaj prigovor nisu konkretizirali jer nisu precizirali u čemu se povreda sastoji. Isto tako, Vrhovni sud je odbio prijedlog apelanata iznesen u žalbi da se provedu dokazi (saslušanjem precizno imenovanih svjedoka i uvidom u materijalne dokaze) uz obrazloženje da apelanti prvostupanjskom sudu nisu ukazivali na te dokaze, niti im je eventualna provedba dokaza na bilo koji način bila uskraćena u okviru nižestupanjskog suda.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

17. Apelanti smatraju da su im pobijanim presudama, u dijelu odluke o oduzimanju imovinske koristi, povrijeđeni pravo na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (u daljnjem tekstu: Europska konvencija) i pravo na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju. Glede dopustivosti apelacije, apelanti su se pozvali na Odluku Ustavnog suda broj *U 122/03* od 27. listopada 2004. godine. U iscrpnim apelacijama ukazano je na propuste suda u odnosu na apelante kao osobe od kojih je oduzeta imovinska korist pribavljena kaznenim djelom. Naglašeno je da sve do donošenja prvostupanjske presude apelanti nisu znali da uopće postoji mogućnost da se od njih oduzme imovinska korist. Naglašeno je da su apelanti u postupku saslušani u svojstvu svjedoka obrane, bez ikakvih uputa Kantonalnog suda o tome da imaju pravo predlagati dokaze koji bi se trebali provesti tijekom glavne rasprave, niti su upozoreni na mogućnost da mogu ispitivati optuženika, vještaka i druge svjedoke, niti je glavna rasprava prekinuta kada je utvrđeno da oduzimanje imovinske koristi dolazi u obzir. Apelacijom se ističe da Vrhovni sud pogrešno zaključuje da su apelanti imali sva procesna prava zajamčena odredbom članka 414. ZKPFBiH. Ukazano je na to da apelanti ni prije ni poslije saslušanja na glavnoj raspravi od 9. lipnja 2009. godine nisu prisustvovali saslušanju ostalih svjedoka i vještaka, niti ih je prvostupanjski sud ikada pozvao na bilo koji nastavak glavne rasprave,

te ukazuju na kršenje prava na pristup sudu. Osim toga, naglašeno je da nalaz i mišljenje vještaka Ismeta Baščauševića nije pročitano kao dokaz apelanata, kako je to pogrešno naveo Vrhovni sud, već je pročitano kao dokaz optužbe, što je jasno vidljivo iz obrazloženja prvostupanjske presude. Posebno je naglašeno da tijekom postupka nisu predlagali nikakve dokaze jer nisu znali da na to imaju pravo. Naglašavaju da pred prvostupanjskim sudom nisu ni angažirali odvjetnika, što dovoljno govori o tome da sve do donošenja prvostupanjske presude nisu znali da postoji mogućnost da im se imovina oduzme. Ukazano je i na to da je Vrhovni sud ignorirao sve dokaze koje su apelanti priložili uz žalbu uz obrazloženje da nisu naveli zašto te dokaze nisu ranije predložili, te zato što se radi o neovjerenim fotokopijama, što je vrhunac cinizma Vrhovnog suda, uzme li se u obzir da je žalba upravo ukazivala na to da apelantima nije bilo omogućeno postupanje sukladno odredbama članka 414. stavak 3. ZKPFBiH. Ističu da se u presudi niti u jednom dijelu ne spominje da su apelanti znali, odnosno mogli znati da je na njih prenesena imovinska korist pribavljena kaznenim djelom, niti su se sudovi upustili u utvrđivanje postojanja ovog temeljnog preduvjeta za donošenje odluke o oduzimanju imovinske koristi jer konstatacija Vrhovnog suda da su apelanti po prirodi stvari imali saznanja da je prenesena imovinska korist pribavljena kaznenim djelom nije, niti može biti dovoljan argument i prihvatljivo obrazloženje.

b) Odgovor na apelaciju

18. Vrhovni sud se u odgovoru na apelaciju pozvao na obrazloženje pobijane presude dano na str. 13, 14. i 15, istaknuvši da, suprotno navodima iz apelacije, navedeni sud smatra da apelantima nisu bila uskraćena procesna prava koja im pripadaju prema zakonu, što sve ukazuje na to da nisu ni prekršena prava apelanata na pravično suđenje, niti na nepristran sud, te da nisu povrijeđena niti druga prava koja apelantima pripadaju, predloživši da se apelacija odbije kao neutemeljena.

19. Kantonalni sud je u odgovoru na apelaciju najprije ponovio činjenično utvrđenje konkretnog predmeta zaključivši da apelantima pred navedenim sudom ničim nije povrijeđeno pravo na pravično suđenje, tj. da kao treće osobe sudjeluju u postupku i da ne postoje nezakonitosti i povrede kaznenog postupka koje se u apelaciji potenciraju.

20. U odgovoru na apelaciju Kantonalno tužiteljstvo je, između ostaloga, navelo da su neutemeljeni navodi apelanata da nije poštovana odredba članka 414. stavak 1. ZKPFBiH, u smislu njihovog pozivanja kao osoba na koje je prenesena imovinska korist pribavljena kaznenim djelom, zato što su prema izvođenju dokaza apelanti kao svjedoci obrane saslušani na glavnoj raspravi na sve relevantne okolnosti vezane za imovinsku korist, pa Tužiteljstvo nije imalo potrebu da ih kao svjedoke poziva ponovno radi saslušanja, u smislu odredbe članka 291. stavak 1. ZKPFBiH, kao ni

sud po službenoj dužnosti, pa slijedom toga sud nije bio u obvezi prekidati glavnu raspravu, u smislu odredbe članka 414. stavak 5. ZKPFBiH. Kantonalno tužiteljstvo je ocijenilo neutemeljenim ukazivanje apelanata na nemogućnost da sudjeluju u postupku, u smislu odredaba članka 414. ZKPFBiH, pozivajući se u tom kontekstu na obrazloženje Vrhovnog suda, koji je jasno i detaljno ukazao na to da je prvostupanjski sud u cijelosti poštovao proceduru oduzimanja imovinske koristi od apelanata kao trećih osoba. Predloženo je da se apelacija odbije kao neutemeljena.

V. Relevantni propisi

21. **Zakon o kaznenom postupku Federacije Bosne i Hercegovine** („Službene novine FBiH“ br. 35/03, 37/03, 56/03, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07, 9/09 i 12/10) u relevantnom dijelu glasi:

Članak 13.

Pouka o pravima

Osumnjičenika odnosno optuženika ili drugu osobu koja sudjeluje u postupku koje bi iz neznanja mogle propustiti neku radnju u postupku, ili se iz neznanja ne bi koristili svojim pravima, sud, tužitelj i druga tijela koja sudjeluju u postupku će poučiti o pravima koja im po ovom Zakonu pripadaju i o posljedicama propuštanja radnje.

Članak 15. stavak 1.

Jednakost u postupanju

(1) Sud je dužan stranke i branitelje tretirati na jednak način i svakoj strani pružiti jednake mogućnosti u pogledu pristupa dokazima i njihovom izvođenju na glavnoj raspravi.

Članak 310. stavak 4.

Sadržaj žalbe i otklanjanje nedostataka žalbe

(4) U žalbi se mogu iznositi nove činjenice i novi dokazi koji i unatoč dužnoj pažnji i oprezu nisu mogli biti prikazani na glavnoj raspravi. Žalitelj je dužan navesti razloge zašto ih ranije nije iznio. Pozivajući se na nove činjenice, žalitelj je dužan navesti dokaze kojima bi se te činjenice imale dokazati, a pozivajući se na nove dokaze – dužan je navesti činjenice koje pomoću tih dokaza želi dokazati.

Članak 414.

Postupak oduzimanja imovinske koristi pribavljene kaznenim djelom

(1) *Kada dolazi u obzir oduzimanje imovinske koristi pribavljene kaznenim djelom, osoba na koju je imovinska korist prenesena, te predstavnik pravne osobe, pozvat će se na glavnu raspravu radi ispitivanja. Pozivom će se upozoriti da će se postupak provesti bez njihove nazočnosti.*

(2) *Predstavnik pravne osobe bit će ispitan na glavnoj raspravi poslije optuženika. Na isti će se način postupiti u odnosu na osobu na koju je imovinska korist prenesena, ako nije pozvana kao svjedok.*

(3) *Osoba na koju je imovinska korist prenesena te predstavnik pravne osobe ovlašten je u svezi s utvrđivanjem imovinske koristi predlagati dokaze i, po dopuštenju suca odnosno predsjednika vijeća, postavljati pitanja optuženiku, svjedocima i vještacima.*

(4) *Isključenje javnosti s glavne rasprave se ne odnosi na osobu na koju je imovinska korist prenesena niti na predstavnika pravne osobe.*

(5) *Ako sud tijekom glavne rasprave utvrdi da oduzimanje imovinske koristi, dolazi u obzir, prekinut će glavnu raspravu i pozvati osobu na koju je imovinska korist prenesena te predstavnika (...) pravne osobe.*

Članak 420.

Smislena primjena ostalih odredaba ovoga Zakona

Ako odredbama ove Glave nije što drugo propisano glede postupka za primjenu sigurnosnih mjera ili za oduzimanje imovinske koristi pribavljene kaznenim djelom, smisleno se primjenjuju ostale odgovarajuće odredbe ovoga Zakona.

22. **Kazneni zakon Federacije Bosne i Hercegovine** („Službene novine FBiH“ br. 36/03, 37/03, 21/04, 69/04, 18/05, 42/10) u relevantnom dijelu glasi:

Članak 114.

Temelj oduzimanja imovinske koristi pribavljene kaznenim djelom

(1) *Nitko ne može zadržati imovinsku korist pribavljenu kaznenim djelom.*

(2) *Korist iz stavka 1. ovoga članka oduzet će se sudskom odlukom kojom je utvrđeno da je kazneno djelo počinjeno, pod uvjetima propisanim ovim Zakonom.*

(3) *Sud može oduzeti korist iz stavka 1. ovoga članka u odvojenom postupku ukoliko postoji opravdani razlog za zaključak da je korist pribavljena kaznenim djelom, a vlasnik ili uživatelj nije u mogućnosti dokazati da je korist pribavljena zakonito.*

VI. Dopustivost

23. Sukladno članku VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom Ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.

24. Sukladno članku 18. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnositelj apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku koji je koristio.

25. U konkretnom slučaju, predmet pobijanja apelacijom je Presuda Vrhovnog suda broj 09 0 K 002471 10 KŽ od 10. veljače 2011. godine, protiv koje nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, pobijanu presudu apelanti su primili 12. odnosno 15. ožujka 2011. godine, a apelacija je podnesena 11. svibnja 2011. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano člankom 18. stavak 1. Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz članka 18. st. 3. i 4. Pravila Ustavnog suda, jer nije očito (*prima facie*) neutemeljena, niti postoji neki drugi formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopuštena.

26. Imajući u vidu odredbe članka VI/3.(b) Ustava Bosne i Hercegovine, članka 18. st. 1, 3. i 4. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da apelacija ispunjava uvjete glede dopustivosti.

VII. Meritum

27. Apelanti pobijaju navedene presude u dijelu odluke o oduzimanju imovinske koristi tvrdeći da su im tim presudama povrijeđena prava iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije i članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

Pravo na pravično suđenje

28. Članak II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i temeljne slobode iz ovog članka, stavak 2 što uključuje:

e) Pravo na pravično saslušanje u građanskim i krivičnim stvarima, i druga prava vezana za krivične postupke.

29. Članak 6. stavak 1. Europske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Prilikom utvrđivanja građanskih prava i obveza ili osnovanosti bilo kakve krivične optužbe protiv njega, svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristranim, zakonom ustanovljenim sudom.

U vezi sa primjenjivošću članka 6. stavak 1. Europske konvencije, Ustavni sud se poziva na svoju Odluku broj *U 122/03* od 27. listopada 2004. godine (objavljena u „Službenom glasniku BiH“ broj 24/05, dostupna i na web-stranici Ustavnog suda www.ustavnisud.ba) u kojoj je, u sličnim činjeničnim okolnostima, zaključeno da su sudovi odlučivali o apelantovom građanskom pravu u smislu da su ga lišili imovine tijekom kaznenog postupka vođenog protiv M. A. i drugih. Budući da apelanti u predmetnoj apelaciji tvrde da se u konkretnom slučaju radi o njihovoj imovini koja im je oduzeta u kaznenom postupku protiv E. F., Ustavni sud, podržavajući vlastitu praksu, nema razloga u konkretnom slučaju dovesti u pitanje primjenjivost članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

30. Apelanti povredu prava na pravično suđenje suštinski dovode u kontekst kršenja prava na pristup sudu kao segment prava na pravično suđenje. Naglašavaju da sve do donošenja prvostupanjske presude nisu znali da postoji mogućnost da im se imovina može oduzeti, te da, prema odredbi članka 414. ZKPFBiH, nisu znali, niti im je omogućeno predlagati dokaze i ispitivati ostale sudionike u postupku. Naglašavaju i da je Vrhovni sud u žalbenom postupku propustio korigirati navedene propuste prvostupanjskog suda ne dopustivši apelantima naknadnu provedbu dokaza koje su u žalbi predložili, što je za apelante potpuno neprihvatljivo. Ukazuju na to da obrazloženje Vrhovnog suda ne zadovoljava standarde iz članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

31. Polazeći od suštinskih prigovora apelanata, Ustavni sud podsjeća na to da je odredbama članka 414. ZKPFBiH regulirano postupanje suda u slučaju postojanja mogućnosti da se imovina pribavljena kaznenim djelom oduzme. Ustavni sud podsjeća i na odredbe članka 114. KZFBiH koje, između ostalog, propisuju da nitko ne može zadržati imovinsku korist pribavljenu kaznenim djelom, te da sud može oduzeti imovinsku korist u odvojenom postupku ukoliko postoji opravdan razlog za zaključak da je korist pribavljena kaznenim djelom, a vlasnik ili uživatelj nije u mogućnosti dokazati da je korist pribavljena zakonito.

32. Dovodeći citirane odredbe u vezi sa ovim slučajem, Ustavni sud zapaža da su apelanti kao svjedoci obrane u postupku saslušani na glavnoj raspravi i to prema načelu izravnog i unakrsnog ispitivanja. Ustavni sud, također, zapaža da je u optužnici protiv E. F. predloženo oduzimanje imovinske koristi pribavljene kaznenim djelom od apelanata. Isto tako, iz naknadno dostavljenih zapisnika sa glavne rasprave od 9. lipnja 2009. godine proizlazi da su apelanti prije saslušanja upozoreni na odredbe čl. 95-100. ZKPFBiH koje se odnose na prava i obveze svjedoka, pri čemu

Kantonalni sud, prije svjedočenja, apelantima nije ukazao na odredbu članka 414. stavak 3. ZKPFBiH, odnosno na mogućnost da kao osobe od kojih postoji mogućnost oduzimanja imovinske koristi imaju pravo predlagati dokaze, te, uz ovlast suda, ispitivati optuženika, ostale svjedoke i vještake. Uz to, Ustavni sud podsjeća i na stavak 5. odredbe članka 414. ZKPFBiH koja propisuje da će sud prekinuti glavnu raspravu i pozvati osobu na koju je imovinska korist prenesena ukoliko se tijekom glavne rasprave utvrdi da oduzimanje imovinske koristi dolazi u obzir. Dakle, suštinsko pitanje koje se postavlja pred Ustavni sud u konkretnom slučaju jeste je li apelantima kao osobama od kojih je pobijanim odlukama oduzeta imovinska korist, a koji su u postupku sudjelovali isključivo kao svjedoci obrane, pružena puna procesna zaštita prilikom oduzimanja imovine, odnosno je li im suštinski prekršeno pravo na pristup sudu.

33. U vezi s tim, Ustavni sud podsjeća na to da svjedočenje predstavlja opću građansku dužnost koja obuhvaća obvezu davanja istinitoga iskaza, pri čemu se kao svjedoci mogu pojaviti svi oni, uključujući i malodobne osobe, duševno bolesne osobe i sl., za koje postoji vjerojatnost da će moći dati obavijesti o kaznenom djelu, počinitelju kaznenog djela i sl. Ustavni sud naglašava da je suštinska dužnost svjedoka odazvati se na poziv procesnog tijela, zatim obavijestiti sud o kaznenom djelu, počinitelju ili drugim važnim okolnostima. Shodno ulozi koju svjedok ima u postupku, dakle on nema status stranke u postupku, svjedok nema mogućnost predlagati dokaze, ispitivati stranke i druge sudionike u postupku, jer tako što ne proizlazi iz relevantnih odredaba ZKPFBiH.

34. Ustavni sud zapaža da su apelanti u žalbi Vrhovnom sudu ukazali na propust prvostupanjskog suda, odnosno činjenicu da sve do donošenja prvostupanjske presude nisu znali za postojanje mogućnosti da im imovina može biti oduzeta, te na propust prvostupanjskog suda da postupi sukladno odredbi članka 414. ZKPFBiH, pa su uz žalbu predložili provedbu dokaza (ispitivanje svjedoka i uvid u materijalne dokaze), smatrajući ih relevantnim za konkretan slučaj. Obrazlažući neutemeljenost žalbenih navoda, Ustavni sud podsjeća na to da je Vrhovni sud, obrazlažući prigovore apelanata, između ostaloga, istakao da se interes osoba od kojih se oduzima imovinska korist u pravilu u cijelosti podudara sa interesima optuženika, tako da je većina prigovora iz žalbe usmjerena na to da se u konačnici pobije povezanost sa kaznenim djelom i pribavljenom imovinskom koristi, te da su apelanti sudjelovali u postupku na zadovoljavajući način, jer su imali mogućnost (svjedočenjem) iznijeti svoju obranu.

35. Ustavni sud zapaža da je Vrhovni sud ocijenio neutemeljenim traženje apelanata da se naknadno provedu novi dokazi a čiju provedbu nisu tražili pred prvostupanjskim sudom. U tom smislu, Vrhovni sud se pozvao na odredbu članka 310. stavak 4. ZKPFBiH koja propisuje da se u žalbi mogu iznositi nove činjenice i novi dokazi koji i unatoč dužnoj pažnji nisu mogli biti

predstavljani na glavnom pretresu. Nalazeći da apelanti u žalbi nisu jasno naznačili razloge za navedeno propuštanje, Vrhovni sud je odbio ovaj njihov prijedlog uz obrazloženje da su apelanti provedbu tih dokaza (svjedočenje imenovanih svjedoka) propustili provesti pred prvostupanjskim sudom, a na što su imali pravo, u čemu ih prvostupanjski sud ni na koji način nije spriječio. Pravdajući dalje ovakav stav, Vrhovni sud je u prilog činjenici da je apelantima kao osobama od kojih je oduzeta imovinska korist tijekom prvostupanjskog postupka bila pružena puna procesna zaštita, naglasio da je tijekom postupka prihvaćen prijedlog apelanta S. B. da vještak Ismet Baščaušević provede vještačenje. Osim toga, Ustavni sud zapaža da je Vrhovni sud još naglasio da su apelanti po prirodi stvari imali saznanja da je na njih prenesena imovinska korist, pa, imajući u vidu da su u postupku saslušani kao svjedoci obrane, zatim da su imali mogućnost podnijeti žalbu, te prisustvovati sjednici žalbenog vijeća, apelantima je kao osobama od kojih je oduzeta imovinska korist tijekom postupka pružena puna procesna zaštita.

36. Osvrćući se prije svega na obrazloženje Vrhovnog suda da je apelantima kao svjedocima obrane bila pružena puna procesna zaštita, u smislu odredbe članka 414. ZKPFBiH, Ustavni sud uočava da iz obrazloženja prvostupanjske presude proizlazi da je optužba, a ne obrana, predložila vještačenje vještaka Ismeta Baščauševića, pa se u tom dijelu čini proizvoljnim dano obrazloženje Vrhovnog suda. S druge strane, neprihvatljivim se čini obrazloženje Vrhovnog suda da su apelanti imali pravo predlagati dokaze i ispitivati stranke u postupku, te da ih u tome nitko nije spriječio, u kontekstu tvrdnje navedenoga suda da je pravo na obranu u kaznenom postupku privilegija optuženika koji se suprotstavlja obrani, te da apelantima time ne može biti ni povrijeđeno pravo na obranu. Naime, prema ocjeni Ustavnog suda, upravo odredbe članka 414. ZKPFBiH omogućavaju osobi od koje se oduzima imovinska korist, a istodobno se ne radi o optuženiku, status *sui generis* stranke u postupku, što apelanti kao svjedoci obrane u konkretnom slučaju nisu bili. Naime, prema odredbi članka 414. stavak 3. ZKPFBiH, apelanti su imali pravo predlagati dokaze, te, uz prethodno odobrenje suda, ispitivati ostale sudionike u postupku, a koja prava, imajući u vidu relevantne odredbe ZKP, svjedoci nesporno nemaju. Isto tako, Ustavni sud iz naknadno dostavljenih zapisnika zapaža da su apelanti prije svjedočenja upozoreni samo na odredbe ZKPFBiH koje se tiču svjedočenja.

37. Prema ocjeni Ustavnog suda, upravo okolnosti da su apelanti u postupku sudjelovali isključivo kao svjedoci obrane, da su na jednom ročištu odvojeno ispitani prema načelu izravnog i unakrsnog ispitivanja, bez, prije svjedočenja, jasnih poduka prvostupanjskog suda na prava koja im pruža odredba članka 414. ZKPFBiH, prema odredbi članka 13. ZKPFBiH, ukazuju na to da apelantima u postupku nije pružena puna procesna zaštita. Dakle, u situaciji kada prvostupanjski sud nije

postupio prema odredbi članka 414. stavak 5. ZKPFBiH, odnosno nije prekinuo glavnu raspravu kada je ocijenio da postoji mogućnost da se od apelanata oduzme imovinska korist, Ustavni sud smatra da je apellantima na jasan način, prije svjedočenja, trebalo biti ukazano na postojanje mogućnosti da im se imovina može oduzeti i na prava koja imaju, prema odredbi članka 414. stavak 3. ZKPFBiH. U takvim okolnostima bi bilo sasvim irelevantno jesu li apeliti to pravo koristili ili ne. Stoga, pretpostavku Vrhovnog suda da su apeliti po prirodi stvari mogli znati da će im imovina biti oduzeta Ustavni sud ne može prihvatiti kao prihvatljivo obrazloženje. Uz to, Ustavni sud podsjeća i na odredbu članka 114. stavak 3. KZFBiH iz koje proizlazi da sud može oduzeti imovinsku korist samo u slučaju da vlasnik, odnosno uživatelj prava ne može dokazati da je korist stečena zakonito, što upravo govori da se osobama od kojih se imovinska korist oduzima mora omogućiti pružanje svih raspoloživih dokaza, kako bi eventualno pokušali dokazati suprotno.

38. Ustavni sud posebno naglašava da je prilikom odlučivanja imao u vidu i vlastitu praksu iz već citirane odluke (*op. cit. U 122/03*, točka 24) u kojoj nije utvrđeno kršenje prava na pravično suđenje, jer je tijekom postupka ustanovljeno da je u tom konkretnom slučaju apellant imao sva procesna prava pred prvostupanjskim sudom, odnosno da je apellant saslušan, da je imao pravo i suočiti se sa iskazima drugih strana i osvrnuti se na krivicu okrivljenih. Dakle, imajući u vidu stav Ustavnog suda u toj odluci, Ustavni sud u konkretnom slučaju smatra da apellantima kao svjedocima obrane u postupku oduzimanja imovinske koristi pred prvostupanjskim sudom nije pružena puna procesna zaštita, u smislu odredbe članka 414. ZKPFBiH, a što je Vrhovni sud u žalbenom postupku propustio korigirati, što suštinski ukazuje na to da je apellantima kao *sui generis* strankama u postupku prekršeno pravo na pristup sudu kao segment prava na pravično suđenje.

39. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud smatra da je pobijanim odlukama, u dijelu o oduzimanju imovinske koristi, prekršeno pravo apelanata na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije.

Pravo na imovinu

40. Budući da je Ustavni sud u prethodnim točkama ove odluke već utvrdio da je pobijanim odlukama povrijeđeno pravo apelanata na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije, Ustavni sud smatra da nije potrebno posebno razmatrati i navode o kršenju prava na imovinu iz članka II/3.(k) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju.

VIII. Zaključak

41. Ustavni sud zaključuje da je pobijanim presudama u dijelu odlučivanja o oduzimanju imovinske koristi od apelanata prekršeno pravo na pristup sudu kao segment prava na pravično suđenje iz članka II/3.(e) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 6. stavak 1. Europske konvencije u situaciji kada apellantima kao osobama od kojih je imovinska korist oduzeta pred prvostupanjskim sudom nije pružena puna procesna zaštita, u smislu odredbe članka 414. ZKPFBiH, što je Vrhovni sud propustio uočiti i pravodobno korigirati.

42. Na temelju članka 59. st. 1. i 2. i članka 62. stavak 1. Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

43. Prema članku VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obvezujuće.

Predsjednica
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine

Valerija Galić